

Si votum ipsum absolute et simpliciter fuit de castitate servanda. Si autem votum castitatis tantum sit dimidiatum, seu secundum quid, considerandus est modus ejus, ut juxta proportionem debitam intelligatur ejus obligatio. Itaque si votum fuit temporale, tunc cessat ejus obligatio, quando tempus finitur; unde si ante illud tempus elapsum matrimonium contrahatur, peccatur mortaliter contra votum, regulariter loquendo; minus tamen graviter quam si votum esset perpetuum, quia minus est castitas religioni obligata, et ita minor etiam est obligatio religionis. Dico autem, *regulariter*, quia si matrimonium fieret cum animo non consummandi matrimonium ante elapsum tempus obligationis voti, facilius posset hic vitari periculum, et consequenter etiam peccatum. Non est tamen id facile permittendum, nisi fortasse inter absentes, et quando tempus est adeo breve, ut nullum sit morale periculum cohabitationis ante conveniens tempus. Quin potius, etiamsi matrimonium illicitum contractum sit, tenetur qui habet votum procurare, quantum potuerit, ut copula differatur usque ad legitimum tempus. Et, ut ego opinor, quamvis non habeat animum ingrediendi religionem, potest se continere toto tempore a jure concesso ad deliberandum de tali ingressu, quia in hoc utitur jure suo, et quod hodie non appetit, poterit cras fortasse appetere. Unde si tempus voti adhuc durat, potest et debet negare debitum, quia in hoc non facit alteri injuriam, et aliunde tenetur quantum in se est pro tunc castitatem servare. Et hæc addi possunt superius dictis in præcedenti puncto, ad limitandam vel explicandam resolutionem ibi positam; nam si votum temporale habet hanc vim, multo magis habebit perpetuum. Tunc ergo solum licet, non obstante voto castitatis, consummare matrimonium reddendo debitum, quando aliquis jam non habet jus, vel legitimam ullam rationem negandi, vel differendi copulam. Unde etiam a fortiori in temporali voto, si tempus ejus diuturnius est quam duorum, verbi gratia, vel trium mensium, licebit, et necessarium erit reddere debitum transacto tempore pro quo illa facultas durat, petere autem non licebit, donec tempus finiatur.

16. *Ad quid obliget votum castitatis partiale.*—At vero si votum castitatis sit tantum partiale, consideranda est pars quæ vovetur. Nam imprimis esse potest votum castitatis conjugalis, quod ad præsens nihil refert, quia

neque illud impedit quin matrimonium licite contrahatur, nec propter matrimonium contractum mutat obligationem suam; eadem enim semper durat, cum nihil sit quod ei repugnet. Aliud partiale votum esse potest votum virginitatis, non in eo sensu in quo solet absolutam castitatem includere, sic enim idem, vel ejusdem rationis est cum voto castitatis juxta personæ capacitatem, sed in eo sensu, quo aliquis solum vult se obligare ad non violandam virginitatem, abstinendo solum a primo actu, et non amplius. Quod quidem votum rarissime fit, et nisi expresse ita explicetur a vovente, nunquam ita est intelligendum, ut supra tradidimus; tamen, quia ex voluntate voventis satis explicata non repugnat hoc fieri, dicendum in præsentibus est hoc etiam votum ex se impedire ne matrimonium licite fiat. Patet, quia matrimonium, quantum est ex se, obligat ad agendum contra tale votum. Secundo dicendum est etiam post matrimonium contractum peccare conjugem habentem tale votum petendo, vel procurando consummationem matrimonii. Probat, quia ille actus consummandi est tali voto contrarius, et ex matrimonio non est orta obligatio petendi vel procurandi talem actum; ergo durat obligatio voti quoad non petendum. Tertio assero, post contractum matrimonium illicitum contra tale votum, licitum esse consummare reddendo debitum. Probat, quia ex matrimonio orta est obligatio justitiæ ad reddendum, quam non obligatur quis effugere ingrediendo religionem, ut a fortiori patet ex supra dictis. Unde aliqui moderni Summistæ, qui contra hanc assertionem sentiunt, videntur procedere in ea sententia, quod votum castitatis obligat ad ingrediendum religionem in eo casu. Sed oppositum nos defendimus. Et certe in præsentibus minorem habet probabilitatem dicta opinio, quia hoc votum minus grave est, et ideo multo minus potest obligare ad medium adeo difficile et extraordinarium. Quarto dico, post consummatum matrimonium illud votum finitum seu extinctum manere, et ideo jam liberum esse et petere et reddere debitum. Patet ex materia talis voti prout explicata est. Solum enim fuit abstinencia a primo actu, seu conservatio integritatis virginalis claustris, de quo supra dictum est.

17. *Dubium secundum circa votum non nubendi, ad quid obliget.*—An hoc votum obliget ad non petendum debitum.—Alio tandem modo potest hoc votum esse tantum non nu-

bendi. De quo est etiam certum impedire ne matrimonium licite contrahatur, quia hæc est directa materia ejus; matrimonium autem factum nihilominus validum est, ut a fortiori patet ex dictis de voto simplici castitatis. Unde etiam est certum post tale matrimonium licitum esse reddere debitum, quod est clarius post consummationem ejus; nam de primo actu possent esse opiniones supra tractatæ. Apud me autem nullum dubium est, quin nulla sit culpa tale matrimonium consummare reddendo debitum, nam a fortiori hoc sequitur ex dictis. Hic vero specialem difficultatem habet, an hoc votum obliget ad non petendum debitum, vel prima vice, vel etiam semper post matrimonium consummatum. Et quidem Doctores, qui sentiunt hoc votum æquivalere voto castitatis, et ideo esse reservatum, necessario dicere debent obligare ad non petendum, alias non obligaret de se ad castitatem ipsam, sed solum ad non contrahendum vinculum matrimonii, alias non posset dici æquivalens voto castitatis. Tenent autem illam opinionem Cajetanus et alii, quos infra citabo tractando hoc punctum de reservatione. Nos autem hic supplicamus illud votum non æquivalere voto castitatis, quæ est communior et certior sententia.

18. Verumtamen ex hoc principio non statim sequitur votum illud non obligare ad non petendum debitum post tale contractum matrimonium, quia, licet votum illud non sit castitatis, quia non se extendit ad omnem materiam castitatis alias prohibitam jure naturæ (qui enim fornicatur, non agit contra illud votum), includit tamen totam materiam castitatis alias licitam; nam tota hæc materia includitur in usu matrimonii; qui autem promittit abstinere a matrimonio, promittit abstinere ab omni usu ejus; ergo quamvis violet hoc votum contrahendo matrimonium, adhuc manet obligatus quantum est ex se ad non utendum illo in materia castitatis; ergo manet obligatus ad non petendum; hoc enim est, quod ex parte sua facere potest. Atque in hoc sensu a fortiori sequitur hæc sententia ex opinione Cajetani supra insinuata. Et in specie id asseruit Palud., in 4, distinct. 38, q. 2, art. 9; Soto vero, et alii, qui negant illud votum esse castitatis absolutæ, de hoc puncto in particulari nihil dicunt, ut videre licet in Soto, in 4, d. 38, q. 2, art. 1, circa 1 concl.; Navar., c. 12, n. 47. Mihi autem hoc videtur pendere ex intentione voventis; nam

si ille habuit animum se obligandi ad totam materiam castitatis matrimonialis, non tantum remote et quasi in radice, sed etiam formaliter et in se, illius non usum promittendo, tunc clarum est obligationem talis voti immediate cadere in ipsam copulam, et ideo manere quantum potest, etiam post contractum matrimonium. At vero si vovens solum intendit obligare se ad non assumendum illud statum vel vinculum, et non amplius, tunc violato semel illo voto, non manebit obligatio ad non petendum debitum durante illo matrimonio, quia illa non fuit materia talis voti. Quæ ratio locum habet, tam in primo actu consummandi, quam in cæteris. Manebit tamen obligatio ex vi talis voti ad non contrahendas secundas nuptias, si prior conjux moriatur, quia cum votum fuerit negativum, et de se perpetuum, obligat ad nullum matrimonium contrahendum, et consequenter tam secundum quam primum prohibet. Dico: ergo etiam obligat ad non permanendum in primo matrimonio, quantum fieri possit; ergo ad non consummandum, sed ad ingrediendum religionem, ne in eo statu permaneat. Respondetur negando consequentiam, tum quia aliud est non contrahere, aliud dissolvere contractum, et ideo qui obligatur ad prius, non eo ipso obligatur ad posterius, nisi aliunde ex intentione præcipientis aut voventis, aut ex parte materiæ illa duo connectantur; nihil autem horum in præsentibus invenitur; tum etiam quia, licet vovens intenderit se obligare ad non assumendum illum statum, non tamen ad assumendum excellentiorem statum perfectionis, ut in alio inferiori non permaneat.

19. *Dubitatio in hoc puncto, quando judicandum sit votum non nubendi extendi ad solum vinculum matrimonii, vel etiam ad illius usum.*—Difficultas vero est, quid judicandum sit de hoc voto, quando vovens nihil aliud in sua intentione expressit, sed simpliciter vovit non nubere. In quo imprimis dicendum est respiciendum esse ad finem propter quem hoc vovit. Nam si id non fecit ex speciali affectu aut desiderio castitatis, sed ex affectu vacandi orationi, verbi gratia, aut aliis operibus pietatis, vel denique ex intentione carenti sollicitudinibus et impedimentis matrimonii, tunc est magnum signum, et moraliter certum, materiam illius voti solum fuisse carentiam vinculi, privationem vero usus non in se, sed tantum in radice fuisse promissam, quod non satis est ut obligatio voti se

extendat ad ipsum usum, quacumque ratione contingat matrimonium esse factum, non obstante voto. At vero si constet votum fuisse factum ex affectu ad castitatem, et ex desiderio nunquam cognoscendi conjugem, tunc magnum signum est intentionem se obligandi fuisse extensam etiam ad ipsum usum. Et sic exposita, videtur habere locum opinio Paludani. Nam hinc videtur sequi, quoties aliquis simpliciter vovit non nubere non apposita extranea intentione, sed ex affectu ad materiam talis voti, obligari immediate ad servandam castitatem in omni materia licita seu matrimoniali, et consequenter obligari ad non petendum post matrimonium contractum. Probatur, quia carentia matrimonii per se ordinatur ad non usum; ergo qui vult hoc medium, signum est velle etiam finem.

20. *Resolutio.* — *Non obligat ad non petendum debitum.* — Sed nihilominus hoc signum mihi non videtur sufficiens, et ideo contrariam regulam potius statuo, quoties non constiterit de contraria et expressa intentione voventis, votum non nubendi non obligare ad non petendum debitum post matrimonium contractum. Ratio est, quia, licet abstinencia ab omni usu venereo sit finis illius voti, non inde sequitur esse materiam ejus, nam hæc duo longe diversa sunt. Sicut enim in lege dicitur finem legis non cadere sub lege, sed materiam, ita de voto dicendum est. Et in præsentia in hoc eodem voto declaratur; nam qui ex affectu castitatis vovit non nubere, si prudenter vovit, integram castitatem servare intendit, non tamen propterea se obligat illo voto ad non fornicandum, et similia; nam quia hæc jure naturæ sibi interdicta sunt, ad illum finem sufficere sibi putat, si matrimonium sibi ipsi prohibeat. Simili ergo modo, licet ut finem intendat integram castitatem, non est necesse ut illam etiam, quæ licita est, immediate sumat ut materiam voti, sed solum non contrahere vinculum matrimonii, quia hoc satis sibi existimat, ut reliqua omnia prohibita sibi sint; ergo quamdiu de alia intentione non constiterit, ita est explicandum votum illud, quia semper interpretandum est votum minori modo in favorem voventis. Et confirmatur, quia longe gravius et difficilius est abstinere ab usu matrimonii post illud vinculum seu statum assumptum; ergo qui expresse castitatem non vovit, sed solum non contrahere matrimonium, ex vi talis voti non se obligat

ad servandam castitatem in ipso matrimonio, sed solum ad conservandum se in eo statu, in quo facilius possit castitatem servare. Unde non refert quod negatio vinculi natura sua ordinatur ad non usum copulæ, tum quia etiam ordinatur ad alios fines; tum etiam quia ille ordo non sufficit ut obligatio cadat immediate in utrumque; tum denique quia non utrumque ordinatur, sed mediante alia conditione talis usus, scilicet, quod alias sit per se prohibitum; ideo enim quis non vult nubere, quia non vult ut carnalis copula sibi liceat, ut ita semper obligatus maneat ad abstinendum ab illa. Et hic est finis illius voti secundum se spectati, et nulla addita intentione extrinseca voventis; violato autem voto, et contracto matrimonio, necessario sequitur ut jam copula non sit illicita ex se, et ideo neque est materia talis voti, neque proprie cadit sub immediatum finem ejus, atque adeo satis tutum et verum censeo tale votum non obligare ad non petendum debitum, supposito illo statu.

CAPUT VI.

UTRUM SIMPLEX VOTUM CASTITATIS VIM HABEAT DIRIMENDI MATRIMONIUM RATUM.

1. *Quid hic intelligatur per votum simplex.* — *Votum castitatis simplex non dissolvit matrimonium ratum.* — Hæc quæstio necessaria erit ad ea, quæ de votis solemnibus dicenda sunt, et ideo, quamvis facilis videatur, hoc loco præmittendam duxi, nam occasionem etiam nobis præbebit aliqua ex antiquitate declarandi. Per votum autem simplex nunc illud tantum intelligimus, quod non irritat matrimonium postea contractum; nam si habeat hunc effectum, etiamsi ex alio capite simplex dicatur, de illo nunc non agimus; comprehendimus autem quodcumque aliud, etiamsi habeat adjunctum quemcumque alium statum, vel quæcumque aliam solemnitatem. Suppono ergo ut certum, quæstionem hanc non habere locum in matrimonio consummato, nam hoc nec per solemnem votum dissolvi potest quoad vinculum; suppono etiam votum simplex nudum ac solitarie sumptum non dissolvere matrimonium ratum, id enim certissimum est ex communi sententia omnium Doctorum quos retuli capite præcedenti, et ex communi praxi Ecclesiæ, et a fortiori patebit ex dicendis; nunc vero sufficiat hoc argumentum evidens, quia

votum solemnem ordinis sacri non dissolvit matrimonium ratum, Extravag. unica, de Voto, Joann. XXII; ergo multo minus votum simplex. Patet consequentia, tum quia illud votum includit quidquid votum simplex, et addit aliquid; tum propter rationem in eodem textu his verbis subjunctam: *Cum nec jure divino, nec per sacros reperiamus canones hoc statutum.* Hæc enim ratio etiam hic locum habet. Et quoad posteriorem partem est manifesta, quia potius multi canones sunt in contrarium, ut patebit. Quoad priorem vero patet ex auctoritate Pontificis; et ratione, quia vel hoc jus divinum esset positivum, et hoc non, quia non est scriptum, nec traditum; vel naturale, et hoc etiam non, ut ex dictis cap. 4, a paritate rationis ostendi potest: nam qua ratione promissio simplex non potest impedire valorem subsequente traditionis, eadem vel majori non potest ex sola sua vi et natura dissolvere traditionem, donationem aut venditionem alteri factam; matrimonium autem ratum continet veram traditionem et translationem domini; et votum simplex est sola promissio; ergo. Denique si votum solemnem ordinis sacri neutro jure divino habet hunc effectum, profecto nec simplex habebit.

2. *Opinio asserentium votum hoc adjunctum traditioni religiosæ dissolvere matrimonium ratum.* — Hinc ergo videtur orta opinio quorundam dicentium, licet votum simplex nude sumptum non sufficiat ad hunc effectum, nihilominus si ei adjungatur traditio matrimonio repugnans, qualis est illa, quæ in religione fit, necessario dissolvere matrimonium ratum. Possunt pro hac opinione citari auctores qui dicunt, per ingressum religionis dissolvi jure naturæ matrimonium ratum. Sed hoc vel non dicunt, vel certe consequenter hoc dicere non possunt, nisi illi, qui eodem modo dicunt per traditionem religionis jure naturæ fieri hominem inhabilem ad subsequens matrimonium, ut videre licet in D. Thoma, Bonavent., Richardo, Durando, Soto, et aliis, in 4, d. 27, quorum sententiam infra tractando de voto solemnem examinabimus; nam quod ad præsens attinet, ipsi fatentur, vel fateri debent votum solvens matrimonium præcedens semper esse solemnem, quia semper habet effectum irritandi matrimonium post contractum. Idem fere dici potest de illis auctoribus, qui putant hunc effectum esse de jure divino, de quibus solvendo argumenta commodius dicemus; proprie igitur pro

hac sententia citari potest Palud., in 4, d. 27, q. 3, n. 25, ubi expresse dicit, non convenire voto solvere matrimonium ratum propter solemnitatem, alias (inquit) votum ordinis sacri irritaret matrimonium, sed inesse ei ratione mortis; et subdit, votum eremitæ non esse solemnem, et nihilominus per illud solvi matrimonium ex natura actus mundo se mortificantis, et ex divina institutione, a qua est vita eremitica, ut in Joanne Baptista. Idem insinuat Major ibi, q. 2, § *Contra primam*; nam ait hanc exceptionem non solum esse ad religionem, sed etiam ad eremum, in quo vovetur castitas.

3. *Fundamentum hujus opinionis.* — Fundamentum hujus sententiæ est, quia a principio nascentis Ecclesiæ matrimonium ratum dissolutum fuit per votum castitatis cum traditione religiosa; et tamen votum illud castitatis tunc non erat solemnem; ergo erat hic effectus voti simplicis. Major probatur variis exemplis, nam imprimis Joannes Evangelista creditur, ex matrimonio rato in nuptiis in Cana Galilææ contractis, vocatus ad Apostolatam, matrimonio soluto, ex sententia Bedæ, in præfatione in Evangelium Joannis, ex quodam prologo qui, nomine Augustini, in præfatione ad tractatus ejus in Joannem circumfertur, et D. Thoma 2. 2, q. 186, art. 4, ad 1; Ruperto, 2 lib. in Joannem; D. Bonavent., in Vita Christi; D. Antonino, 3 p. Sum., tit. 1, et p. 1 Histor., tit. 5; Lyrano, ad locum Joannis de nuptiis, ubi habet hæc verba: *Dicitur communiter quod nuptiæ istæ fuerunt Joannis, a quibus cum Christus vocavit ante consummationem matrimonii; ex hoc in Ecclesia observatur, quod ante carnalem copulam potest licite alter conjugum intrare religionem.* Secundum exemplum est de Thecla, quæ, cum esset desponsata, a Paulo fuit consecrata, et a nuptiis absoluta, teste Epiphonio, hæres. 78, ubi sic ait: *Thecla incidit in Paulum, et a nuptiis exolvitur, cum curatorem seu sponsum haberet formosissimum.* Et Ambrosius, l. 2 de Virginibus, parum a principio: *Thecla (inquit) doceat immolari, quæ copulam fugiens nuptialem, et sponsi furore damnata, naturam etiam bestiarum virginitatis veneratione mutavit.* Idem sumitur ex Augustino, lib. 30 Contra Faustum, ubi cum Faustus, c. 4, dixisset, Apostolum Theclam oppignoratam jam thalamo in amorem sermone suo perpetuæ virginitatis incendisse, Augustinus hoc non refutat, sed tacendo admittere videtur. Tertium sit de Valeria, ex Martiali, epist. 2